

تحوّلات سیاسی روابط هند و آمریکا

از آغاز تا پایان ریاست جمهوری ترامپ

دکتر طیبه واعظی

استادیار گروه مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران

www.ketab.ir

سرشناسه : واعظی، طیبه، ۱۳۶۲-
 عنوان و نام پدیدآور : تحولات سیاسی روابط هند و آمریکا از آغاز تا
 پایان ریاست جمهوری ترامپ/ طیبه واعظی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری : ۱۲۸ ص.
 فروست : علوم اجتماعی؛ ۱۳۹۷.
 شابک : 978-622-212-206-5
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه: ص. [۱۱۹]-۱۲۸.
 موضوع : هند — روابط خارجی — ایالات متحده
 موضوع : India -- Foreign relations -- United states :
 موضوع : ایالات متحده — روابط خارجی — هند
 موضوع : United States -- Foreign relations -- India :
 رده بندی کنگره : DS۴۵۰ :
 رده بندی دیویی : ۳۲۷/۵۴۰۷۳ :
 شماره کتابشناسی ملی : ۷۶۲۱۳۲۴ :

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و بگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن های ذیل اطلاع دهید.

۱۳۹۷

نشر میزان

تحولات سیاسی روابط هند و آمریکا

از آغاز تا پایان ریاست جمهوری ترامپ

دکتر طیبه واعظی

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۰

قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

شماره: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۲۰۶-۵

نشر میزان: خیابان سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲

تلفن دفتر مرکزی: ۸۸۵۴۹۱۳۱ - ۸۸۵۴۳۱۲۴ تلفن مرکز پخش و فروش: ۸۸۳۳۹۵۲۹ - ۸۸۳۳۹۵۳۰

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

اینستاگرام: nashremizan کانال تلگرام: t.me/nashremizan

فهرست مطالب

پیشگفتار	۷
فصل اول: سیاست خارجی هند و آمریکا از استقلال هند تا پایان دوره دونالد ترامپ	۹
گفتار نخست: سیاست خارجی آمریکا در آسیای جنوبی	۱۰
الف - سیاست خارجی آمریکا در دوره جنگ سرد	۱۰
ب - سیاست خارجی آمریکا از پایان جنگ سرد تا اواخر دوره کلینتون	۱۴
ج - سیاست خارجی آمریکا در دوره جورج بوش	۱۷
د - سیاست خارجی آمریکا در دوره اوباما	۲۱
ه - سیاست خارجی آمریکا در دوره دونالد ترامپ	۲۷
گفتار دوم: سیاست خارجی هند	۳۲
الف - دوره آرمان‌گرایی	۳۳
ب - دوره واقع‌گرایی	۳۳
ج - دوره لیبرالیسم	۳۵
گفتار سوم: اهداف، منافع و چالش‌های موجود در روابط هند و آمریکا	۳۸
الف - اهداف مشترک هند و آمریکا	۳۸
ب - اهداف غیر مشترک هند و آمریکا	۴۸
مبارزه با اشاعه سلاح‌های هسته‌ای و وقوع جنگ هسته‌ای در منطقه	۵۰
اهداف و منافع هند در گسترش روابط با آمریکا	۵۱

فصل دوم: تحولات سیاسی روابط هند و آمریکا..... ۵۷

- گفتار اول: روابط هند و آمریکا از آغاز تا ۱۹۹۱..... ۶۰
- گفتار دوم: روابط هند و آمریکا در سالهای ۱۹۹۱-۲۰۰۱..... ۸۷
- گفتار سوم: روابط هند و آمریکا در سالهای ۲۰۰۱-۲۰۰۹..... ۹۵
- گفتار چهارم: روابط هند و آمریکا در سالهای ۲۰۰۹-۲۰۱۷..... ۱۰۷
- گفتار پنجم: روابط هند و آمریکا در سالهای ۲۰۱۷-۲۰۲۱..... ۱۱۲
- فهرست منابع..... ۱۱۷
- الف) منابع فارسی..... ۱۱۷
- ب) منابع انگلیسی..... ۱۱۷

پیشگفتار

جهان در حال انتقال قدرت است و در حالی که قدرت آمریکا رو به افول است قدرت تعدادی دیگر از کشورها در حال افزایش است. در این میان ارزیابی مجدد هند از گزینه‌های سیاست خارجی خود نیز، پویایی روابط بین‌الملل را در دراز مدت، به ویژه در زمینه تغییر ژئوپلیتیک از غرب به آسیا، نشان می‌دهد. تغییر توازن قوا در عرصه جهانی فرصت‌ها و چالش‌های جدیدی را برای هند ایجاد می‌کند. سیاست خارجی هند در شرایط تعیین‌کننده‌ای قرار دارد و از پایان جنگ سرد شاهد یک تغییر پارادایمی است.

سیاست خارجی این کشور در طول جنگ سرد با ایدئولوژی جواهر لعل نهرو که اغلب به عنوان آرمان‌گرایی نهرویی توصیف می‌شد، محدود شد. سیاست آن در این دوره مبتنی بر عدم تعهد و بعداً شبه اتحاد با اتحاد جماهیر شوروی بود و در عین حال استقلال و استقلال استراتژیک را در سیاست خارجی خود حفظ کرد.

پایان جنگ سرد هند را از چتر امنیتی شوروی محروم کرد و بحران اقتصادی سیاست‌گذاران هندی را مجبور به اتخاذ خط عملگراییانه‌تری در سیاست‌های اقتصادی و خارجی کرد. بنابراین، امروز در سیاست خارجی هند تغییر روشی به سمت رئالیسم عملی وجود دارد.

روابط هند با ایالات متحده پس از پایان جنگ سرد، نمود آشکاری از این دیدگاه عملی جدید است. پایان جنگ سرد و فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی همراه با اصلاحات اقتصادی هند زمینه تغییر تدریجی در نحوه ادراک متقابل دو کشور را فراهم کرد. این روند تدریجی گرم شدن روابط دوجانبه پس از آزمایش‌های هسته‌ای هند در مه ۱۹۹۸ به طور ناگهانی متوقف شد. با این حال این سردی روابط دیری نپایید و با سفر رئیس‌جمهور کلینتون به هند در مارس ۲۰۰۰، بهبود در روابط اتفاق افتاد. از آن زمان به بعد، به خصوص در دوره جورج بوش روابط بین دو کشور به سرعت تا حد روابط استراتژیک و تعاملات همه‌جانبه گسترش یافت. پس از آن در دوره باراک اوباما و دونالد ترامپ با طرح استراتژی محور آسیا و گسترش محدوده استراتژی آسیایی آمریکا از آسیا - پاسیفیک به هندوپاسیفیک ضمن تعیین جایگاه جدید برای هند در سیاست خارجی آمریکا روابط دو کشور با افت و خیزهایی همراه بوده است.

اهمیت این تحولات چشمگیر در روابط هند و آمریکا وقتی در متن تحولات جهانی ناشی از برهم خوردن توازن قدرت و جابجایی ژئوپلیتیک قدرت از غرب به شرق قرار می‌گیرد از سطح روابط دوجانبه به سطح جهانی افزایش می‌یابد و به یکی از ارکان اصلی مطالعات سیاست جهانی تبدیل می‌شود. تا جایی که در جهان امروز درک تحولات جهانی بدون شناخت ماهیت روابط آمریکا و هند ناقص و مبهم باقی خواهد ماند.

با وجود این اهمیت و ضرورت، در کشور ما- ایران- به ندرت شاهد منابع جدید و جامع در حوزه مطالعات هند و به طور خاص روابط آن با آمریکا هستیم. هرچند تلاش‌های ارزشمندی در حوزه نگارش و انتشار مقاله‌های علمی در حوزه روابط هند و آمریکا صورت گرفته است اما این تلاش‌ها در مقایسه با سایر حوزه‌های مطالعاتی روابط بین‌الملل و مطالعات منطقه‌ای و به خصوص با توجه به افزایش چشمگیر در تعداد دانشجویان و دانش‌آموختگان این دو حوزه ناچیز است. این نقص وقتی بیشتر به نظر می‌آید که در حوزه سیاست عملی و دیپلماسی با تأثیرگذاری عنصر آمریکا بر روابط هند و آمریکا مواجه می‌شویم. به طوری که به رغم تلاش همه‌جانبه برای حفظ روابط خود با ایران در قلمرو روابط دوجانبه، و رفع عطش ناشی از نیاز روزافزون به ارزی و ترانزیت ایران شاهد آن هستیم که این کشور به علت روابط استراتژیک خود با آمریکا توانسته است به این مهم دست یابد.

مجموعه این عوامل و درک فقر موجود در منابع فارسی مربوط به حوزه هند، به ویژه با توجه به نیاز روزافزون به این منابع در رشته روبه رشد مطالعات منطقه‌ای در دانشگاه‌های کشور نویسنده را بر آن داشت تا گامی هرچند کوتاه در راه رفع این نیاز بردارد و در قالب کتاب حاضر سیر تحولات سیاسی روابط هند و آمریکا را به موازات بررسی تحولات سیاست خارجی آمریکا در آسیای جنوبی مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. در واقع اثر حاضر تنها مقدمه‌ای است بر موضوع مطرح شده که احتیاج به نقد و بررسی دارد و از این‌رو نویسنده از طرح نقدهای ارزشمند اساتید گرامی، پژوهشگران ارجمند و دانشجویان محترم جهت ارتقا کیفیت اثر استقبال می‌کند.

در پایان از جناب آقای دکتر عباس شیر ریاست محترم موسسه انتشاراتی میزان و همکارانشان که جهت انتشار این اثر همکاری نمودند کمال تشکر را دارم.

طیبه واعظی

بهمن ۱۳۹۹